

Vergaderjaar 2022–2023

31 934

Douane

Nr. 73

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juli 2023

Hierbij ontvangt u de eerste Stand van Zakenbrief van 2023 van de Douane. Met de Stand van Zakenbrief wordt uw Kamer geïnformeerd over de actuele onderwerpen die spelen binnen de Douane, en over de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van het Jaarplan 2023. Deze brief gaat tevens in op toezeggingen uit het Commissiedebat Douane met uw Kamer op 19 januari jl.¹

Actuele ontwikkelingen

A. Aanpak ondermijning

De effectieve aanpak van ondermijnende criminaliteit is een belangrijke prioriteit van dit kabinet. Voorkomen, verstoren van het verdienmodel en het doorbreken van criminele machtsstructuren, bestraffen en beschermen zijn de hoofdlijnen van deze aanpak, die door het Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt gecoördineerd. Drugscriminaliteit heeft grote negatieve gevolgen voor onze samenleving, zoals bijvoorbeeld jongeren die worden geronseld als uithaler en medewerkers van publieke en private organisaties die worden benaderd. Het kabinet investeert daarom fors in een brede aanpak van de georganiseerde criminaliteit.

Het leveren van een bijdrage aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit is onlosmakelijk verbonden met het werk van de Douane. Als poortwachter aan de EU-buitengrens heeft de Douane een unieke positie ten opzichte van andere opsporings-/handhavingsdiensten door haar bijzondere informatiepositie, kennis van logistieke processen, ervaring met handelstromen en contacten met het bedrijfsleven.

In de afgelopen jaren is de Douane in het kader van de aanpak van ondermijnende criminaliteit daarom fors versterkt. De Douane geeft de

¹ Kamerstuk 31 934, nr. 67.

aanpak van ondermijnende criminaliteit, vanuit haar kerntaken, vorm langs drie pijlers:

- Internationaal;
- Effectieve Interventies;
- Integriteit en Weerbaarheid.

Het doel is hierbij om barrières op te werpen tegen ondermijnende (drugs)criminaliteit van productiegebieden van drugs in het buitenland tot afzetmarkten in de Europese Unie.

In de uitvoering van bovenstaande aanpak is structurele informatie- en gegevensdeling met ketenpartners van groot belang. Dit levert een belangrijke bijdrage aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Er zijn echter wettelijke kaders voor gegevensdeling die de mogelijkheden voor de Douane in de praktijk beperken. Momenteel kan er alleen op verzoek informatie worden gedeeld. Het is wenselijk om ook op structurele basis informatie uit te kunnen wisselen met relevante stakeholders. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om gegevens te delen die naar een persoon of onderneming herleidbaar zijn wanneer door de politie een verkennend onderzoek wordt uitgevoerd. Voor de politie potentieel belangrijke (fiscale) informatie over de in-, uit- en doorvoer van goederen en de bedrijven die zich hiermee bezig houden, kan hierdoor niet worden gedeeld. Dit gaat ten koste van de effectiviteit van voor de bestrijding van drugscriminaliteit essentiële verkennende opsporingsonderzoeken.

Daarnaast is het niet mogelijk om in samenwerkingsverbanden, zoals in de Regionale Intelligence en Expertisecentra (RIEC's), informatie aan te leveren voor het opstellen van zogenaamde «fraudebeelden». Mede op basis van fraudebeelden wordt de regionale aanpak van malafide bedrijven en criminele facilitatoren vormgegeven. Met name in regio's waar zich (lucht)havens bevinden, kunnen signalen met betrekking tot douanefraude een zeer waardevolle aanvulling zijn op de signalen die andere organisaties inbrengen. Het wetsvoorstel voor de Wet Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden, dat al enige tijd in de Eerste Kamer ligt, is een oplossing voor dit knelpunt.

Daarnaast is de Douane, via het Ministerie van Financiën, reeds betrokken bij het aanpassen van de Algemene douanewet met het doel om informatiedeling tussen Douane en ketenpartners te verruimen. Het streven is het wetsvoorstel dit jaar nog naar uw Kamer te sturen.

In het commissiedebat Douane van 19 januari jl. heb ik uw Kamer toegezegd om in deze Stand van Zakenbrief nader in te gaan op de Belgisch-Nederlandse samenwerking in de aanpak van ondermijning en de samenwerking met landen in Zuid- en Midden-Amerika.

De Nederlandse en Belgische Douane werken nauw samen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Dit is belangrijk omdat criminelen de zone Antwerpen-Vlissingen-Rotterdam als één gebied zien. Zo voert de Douane gesprekken met de Belgische Douane over de plaatsing van een Nederlandse risico-analist in de haven van Antwerpen. Een complicerende factor in deze samenwerking is dat de Belgische Douane veel met vertrouwelijke opsporingsinformatie werkt. Deze informatie wordt in België binnen een beperkte kring van gescreende politie- en douanemedewerkers gedeeld. Dit bemoeilijkt de plaatsing van een Nederlandse risico-analist bij de Belgische Douane. Op dit moment wordt verder onderzocht hoe hiermee kan worden omgegaan. Vice versa is het, mede door capaciteitsgebrek bij de Belgische Douane, nog niet gelukt om een Belgische risico-analist te plaatsen in de haven van Rotterdam.

Als onderdeel van de samenwerking met de Belgische Douane wordt het duikteam van de Nederlandse Douane ingezet in de havens van

Antwerpen en Gent. Drugszendingen die onder de waterlijn van schepen worden gesmokkeld kunnen zo ook in die havens worden gecontroleerd. Samenwerking met de Belgische Douane vindt verder plaats op het gebied van scan en detectie. Een Nederlandse expert werkt mee in het project 100% scannen van (hoog)risico containers afkomstig uit Zuid-Amerika, met als doel te leren van de stappen die de Belgische douane neemt op, onder meer, het gebied van algoritme-ontwikkeling en -toepassing. Deze kennis neemt de Nederlandse Douane mee in de ontwikkeling van de handhaving.

In februari 2023 heeft de Douane deelgenomen aan de conferentie «Samen werken aan een veilige en integere haven». Hier vond ook de ondertekening van de partnerschapsverklaring plaats, vanuit de zijde van Nederland door de Ministers van Justitie en Veiligheid, Infrastructuur en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane, en door het Belgische kabinet en de CEO's van de vijf grootste scheepsrederijen die op Zuid-Amerika varen. Met deze verklaring wordt de samenwerking met de rederijen verder versterkt op het gebied van bijvoorbeeld het delen van informatie, best practices en het verrichten van onderzoek op de implementatie van SmartSeals of andere trackingtoepassingen. Er wordt momenteel gewerkt aan een integraal plan van aanpak waarin de acties uit de verklaring nader zijn uitgewerkt. Dit plan wordt naar verwachting na het zomerreces opgeleverd.

De Douane versterkt de samenwerking met internationale partners en de Nederlandse mainports onder meer door het plaatsen van liaisons in Zuid- en Midden-Amerika. Voor Curaçao en Panama zijn in het eerst kwartaal liaisons geworven. Het werkgebied van de liaison in Panama betreft tevens Costa Rica. Met de autoriteiten in de Verenigde Staten vinden gesprekken plaats voor de plaatsing van een liaison bij het National Targeting Centre (NTC) in Washington D.C. Voor Suriname heeft de Douane besloten een attaché te plaatsen met focus op ondermijning en bredere samenwerking op douanevlakken met Suriname en Guyana. Plaatsing zal deze zomer plaatsvinden. Tevens worden er door de Ecuadoriaanse Douane missies afgelegd aan Nederland en vice versa. Dit met als doel om te bespreken hoe de samenwerking tussen beide landen kan worden geïntensiveerd.

Er is een pilot gestart voor het uitwisselen van scanbeelden met havens in Brazilië. Hiervoor is de Douane in gesprek met het Container Control Programme (CCP) van het United Nations Office Drugs and Crime (UNODC). Via het CCP worden trainingen voor scananalisten in o.a. Brazilië verzorgd. Deze trainingen zijn na de zomer van 2023 voorzien. Naar verwachting worden later dit jaar de eerste scanbeelden vanuit Brazilië structureel gedeeld met de Nederlandse Douane. In het verlengde van het traject met Brazilië wordt ook samengewerkt met onder meer de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Australië en België om automatische detectie van onregelmatigheden op scanbeelden van containers te realiseren.

De Douane participeert verder in de Nationale Samenwerking tegen Ondernemende Criminaliteit (NSOC). Risicoanalisten van de Douane werken mee aan de drie fenomeenanalyses op het gebied van Trade Based Money Laundering (TBML), logistieke en financiële facilitators. In het kader van de fenomeenanalyse TBML heeft de Douane in de eerste helft van 2023 controles uitgevoerd op goudzendingen op de luchthaven Schiphol.

In Amsterdam en Vlissingen heeft de Douane in de afgelopen maanden samen met ketenpartners gewerkt aan de aanleg van een cameranetwerk.

Er wordt in dit kader een Europese aanbestedingsprocedure voorbereid. In de haven van Rotterdam is gebleken dat de inzet van cameratoezicht een waardevolle aanvulling is op het fysieke douanetoezicht in de haven. Zo krijgt de Douane met behulp van camerabeelden meer zicht op de werkwijze van verschillende uithalersgroepen in havengebieden. Het doel is om het gezamenlijke gebruik van de cameranetwerken in Amsterdam en Vlissingen naar Rotterdams model te formaliseren met een convenant, zodat het douanetoezicht ook in deze havens kan worden versterkt. In aanvulling op het cameratoezicht in de zeehavens is de Douane in 2023 begonnen met de inzet van cameratoezicht met behulp van drones in buitengebieden. Bijvoorbeeld in het Waddenzegebied en de Noordelijke zeehavens. Momenteel worden medewerkers opgeleid om cameradrones te besturen. Naar verwachting zullen de eerste opgeleide medewerkers in oktober van dit jaar worden ingezet in de operatie.

Met betrekking tot de bestrijding van uitvoer van synthetische drugs zet de Douane in op de aanpak van drugs in de post. Naar voorbeeld van de Hit and Run Cargo teams op de logistieke knooppunten wordt de aanpak versterkt door het inrichten van een gecombineerd opsporingsteam bestaande uit medewerkers van de Politie, Douane en Openbaar Ministerie. Het team krijgt de naam Hit And Run Post (HARP) en richt zich op de strafrechtelijke onderzoeken met een korte doorlooptijd van zo'n zes tot acht weken. Naar verwachting gaat dit team na de zomer van start.

B. Sanctiemaatregelen Rusland en Belarus

Periodiek wordt uw Kamer separaat inhoudelijk geïnformeerd over de stand van zaken rondom sanctienaleving, het toezicht daarop en de handhaving daarvan. Deze brief wordt, onder andere mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en mijzelf, gestuurd door de Minister van Buitenlandse Zaken als coördinerend Minister. De meest recente brief dateert van 21 april jl.²

Om het toezicht op de naleving van de sanctiemaatregelen goed te kunnen uitvoeren, heeft de Douane extra capaciteit nodig. De werving is in 2022 van start gegaan en naar verwachting zijn de eerste medewerkers na afronding van hun opleiding in het derde en vierde kwartaal van 2023 inzetbaar.

C. Definitieve planningscijfers handhavingsniveau's

Het Jaarplan Douane 2023, dat eind 2022 is aangeboden³, bevatte zoals aangegeven nog de voorlopige planningscijfers van de handhavingsniveau's. De planning 2023 is herijkt en onderstaande tabel bevat de definitieve cijfers voor 2023. Daarnaast geeft de tabel aan wat er tot en met mei 2023 is gerealiseerd.

Tabel 1: definitieve planningscijfers handhavingsniveau's 2023 inclusief realisatie t/m mei 2023

Handhavingsniveau's 2023	Planning 2023	Realisatie t/m mei 2023
Controles vracht, koeriers, postzendingen	549.586	190.847
Gecontroleerde schepen, vliegtuigen en vluchten	11.809	4.912
Controles bagage passagiers	379.450	172.663
Uren toezicht	505.116	170.483
Controles ambulantly binnenland	9.186	3.207

² Zie Kamerstuk 36 045, nr. 158.

³ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 64.

Handhavingsniveau's 2023	Planning 2023	Realisatie t/m mei 2023
Fiscaal gerichte onderzoeken	3.011	828

De werkzaamheden worden niet gelijkmatig over het jaar ingepland. De verwachting is dat het handhavingsplan binnen de gestelde bandbreedte (95–101%) wordt uitgevoerd. Op dit moment ziet de Douane binnen de handhavingsafspraken met de opdrachtgevers zowel doelstellingen die (ruimschoots) behaald zullen gaan worden, als ook aandachtspunten. Zo ligt het aantal gecontroleerde schepen, vliegtuigen en vluchten (bijvoorbeeld op verdovende middelen) op koers en ligt het aantal passagierscontroles op bagage op zowel de lucht- als zeehavens ruimschoots boven de gemaakte afspraak.

Het aantal goederengerichte controles rondom in- en uitvoer van vracht en postzendingen ligt op dit moment onder de doelstelling. Zo ook het aantal controles gelieerd aan algemeen toezicht, met name zichtbaar op vliegvelden en haventerreinen. Specifiek aandachtspunt is daarbij ook de administratieve (fiscaal) nacontrole bij bedrijven, na aangifte. De Douane voert actief gesprekken met haar organisatieonderdelen over de behaalde prestaties. Daarbij is het wegnemen van knelpunten (bijvoorbeeld inzake IT of de uitstroom van personeel) een aandachtspunt, als ook het complementeren van de doelstellingen.

D. Herziening Douanewetboek van Unie

De Europese Commissie heeft op 17 mei 2023 een pakket voorstellen gepubliceerd voor een volledige herziening van de douane-unie. Doel van dit pakket is de Douane beter in staat te stellen de financiële en niet-financiële belangen van de EU te beschermen door vereenvoudigde en gemoderniseerde douaneprocedures die de nalevingskosten voor overheden en bedrijven verlagen. De herziening is ingegeven door het groeiende volume van douaneaangiftes en de toename van nieuwe niet-fiscale toezichtstaken voor de Douane. Voorgesteld wordt dit te realiseren door onder meer de oprichting van een EU-hub voor douanegegevens en van een EU-douaneautoriteit. Uw Kamer is over de precieze inhoud van het voorstel, de appreciatie van het kabinet en het verdere proces nader geïnformeerd via de reguliere wijze van een BNC-fiche.

E. Nieuwe niet-fiscale taken

Naast de uitvoering van haar fiscale taak, handhaaft de Douane aan de EU-grens verboden en beperkingen op het gebied van Veiligheid, Gezondheid, Economie & Milieu (VGEM). Deze taken voert de Douane in opdracht van inmiddels negen opdrachtgevende beleidsdepartementen uit. De afgelopen decennia heeft de Douane steeds meer van dergelijke niet-fiscale taken gekregen. Deze ontwikkeling in de toename van niet-fiscale taken zet ook door in én na 2023. Momenteel zijn er circa 25 beleidsvoorstellen met mogelijk impact op de niet-fiscale taak van de Douane. Voorbeelden hiervan zijn de EU-verordeningen en -voorstellen als CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism), Ontbossing en Producten vervaardigd met Dwangarbeid, maar ook herzieningen van EU-regelgeving, zoals de Vuurwapenverordening. Daarbij is er nieuwe nationale wetgeving met impact op de niet-fiscale taken van de Douane, bijvoorbeeld op het gebied van lachgas (Opiumwet).

Als poortwachter aan de EU-buitengrens is het logisch dat er naar de Douane wordt gekeken voor de uitvoering van deze taken. Anderzijds is het ook van belang bij de beoordeling van deze voorstellen en de onderhandelingen die hierop volgen sterk in te zetten op goede uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid en de gevolgen die dit heeft voor de Douane-organisatie inclusief IV. Een goede uitvoerbaarheid is immers nodig om de beleidsdoelen van deze voorstellen te halen.

F. Coronabetalingsregeling – Invordering accijnsschulden

Ondernemers konden in verband met de coronacrisis bijzonder uitstel van betaling krijgen, onder meer voor opgebouwde accijnsschulden. De Douane heeft aan 150 ondernemers met accijnsschulden een betalingsregeling van 60 maanden toegekend. Momenteel zijn er nog 122 ondernemers met een betalingsregeling (de totale schuld bedraagt circa € 282 miljoen). De meeste ondernemers die van deze regeling gebruik maken, betalen hun schulden conform de betalingsregeling af. Circa 25 ondernemers hebben een achterstand in de betalingsregeling (in totaal ten bedrage van circa € 350.000), ondanks meerdere betalingsherinneringen per brief. Bij deze ondernemers wordt de dwanginvordering nu opgestart. De Douane heeft er daarbij aandacht voor dat voorkomen wordt dat bedrijven die in de kern financieel gezond zijn door de herstart van deze invordering omvallen.

G. Waarborgenkader algoritmegebruik

Om de controle van de sterk stijgende aangiftevolumes aan te kunnen en om ondermijning tegen te gaan is de inzet van algoritmen van groot belang. Om de kwaliteit van algoritmen te verhogen en de mogelijke risico's tijdens de inzet ervan in het logistieke goederenproces te mitigeren, wil de Douane waarborgen scheppen. De Douane heeft verkend in welke vorm een waarborgenkader kan worden ingevoerd. Uit deze verkenning, die in februari jl. is afgerond, volgde dat het normenkader van de Auditdienst Rijk, mede vanwege de detaillering, geschikt is als waarborgenkader voor de Douane. De Douane implementeert het waarborgenkader voor zowel in gebruik zijnde eenvoudige algoritmen als in ontwikkeling zijnde geavanceerde algoritmen. Hierbij wordt voortgebouwd op het bestaande kwaliteitssysteem van de Douane dat door de jaren heen is ontwikkeld, en relevante Europese- en Rijkskaders op dit gebied (waaronder ook de nog in ontwikkeling zijnde Europese AI verordening).

Met het kwaliteitssysteem, waar ook het algoritmeregister van het Ministerie van Binnenlandse Zaken deel van uitmaakt, heeft de Douane controle op de inzet van algoritmen en kan zij dit ook verantwoorden aan belanghebbenden, zoals toezichthouders, burgers, ondernemers en de maatschappij. Op deze manier kan de Douane op verantwoorde wijze de kansen die algoritmen bieden ten volste blijven benutten.

Bij de implementatie van het waarborgenkader werkt de Douane toe naar een afronding in 2025 om alle algoritmen conform het waarborgenkader in te regelen. Het streven is om ook het algoritmeregister in 2025 gevuld te hebben met minimaal de verplichte algoritmes. Met het Ministerie van Binnenlandse Zaken is afgesproken dat eind 2023 de als hoog risico geclassificeerde algoritmen zullen zijn opgenomen. Het waarborgenkader en het implementatieplan zijn als bijlage bij deze brief gevoegd.

H. Verbetermaatregelen Wet politiegegevens

Bij Kamerbrief van 11 april 2023⁴ bent u geïnformeerd over het verbeter-rapport dat de Douane heeft opgesteld om te voldoen aan de Wet politiegegevens. De Douane werkt momenteel aan het uitvoeren van de acties uit het verbeter-rapport. Uiterlijk in december 2023 vindt een hercontrole plaats. De Douane heeft in het eerste half jaar van 2023 de volgende verbetermaatregelen gerealiseerd:

- Gegevensbescherming door standaardinstellingen
Er is een risicoanalyse opgesteld voor het proces Afhandelen onregelmatigheden. De uitkomsten van deze risicoanalyse vormen de input voor autorisaties en toegang tot politiegegevens.
- Logging
Eén van de systemen die voor de Wpg gegevensverwerking gebruikt wordt voldoet inmiddels aan de Wpg-eisen voor logging. Voor een van de andere operationele systemen bleek dit niet meer mogelijk; het systeem is verouderd en er is geen expertise meer op het ontwikkelen van nieuwe IT-functionaliteit. Daarom zet de Douane nu in op het zo spoedig mogelijk opleveren van de opvolger van deze applicatie, naar verwachting in november 2023. Voor het oude systeem zijn mitigerende maatregelen getroffen op het gebied van autorisaties en toegang tot politiegegevens en is een risicoanalyse opgesteld. Naar aanleiding daarvan zijn verbijzonderde interne controlemaatregelen ingezet. De overige operationele systemen worden in opvolgende prioriteit opgepakt. Naar verwachting is dit proces in 2024 afgerond.
- Intern en extern toezicht
Het interne toezicht op de naleving van de Wpg is in het tweede kwartaal formeel belegd bij de Privacyfunctionaris. Tevens is met de plaatsvervangend Functionaris Gegevensbescherming het externe toezicht ingericht.

I. IT voor implementatie van het Douanewetboek van de Unie (DWU)

De automatiseringsopgave voor het Douanewetboek voor de Unie (DWU) moet eind 2025 gereed zijn. Op 22 april 2023 heeft de Douane nieuwe IT-systemen in gebruik genomen voor de processen Uitvoer en Uitgaan. Door de overgang naar dit systeem levert Nederland een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de DWU-aanpassingen voor de douane-unie.

Voor bijna alle lidstaten van de douane-unie geldt dat er deadlines overschreden worden door de complexe automatiseringsopgave, gecombineerd met de krapte op de arbeidsmarkt en met (onverwachte) externe factoren die invloed hebben op de automatisering zoals de sanctiemaatregelen Rusland en Belarus. Voor Nederland leidt dit tot een situatie waarbij de vraag naar IT-capaciteit groter is dan het aanbod in het IV-portfolio. Hierdoor moeten keuzes worden gemaakt en moeten projecten worden geprioriteerd. De belangen van het bedrijfsleven worden hierbij meegewogen; het bedrijfsleven heeft laten weten moeite te hebben om de systemen geschikt voor het DWU te maken, door het grote aantal wijzigingen dat ze in korte tijd moeten doorvoeren. Ook de krappe arbeidsmarkt voor onder andere IT-personeel is een probleem voor de bedrijven en hun softwareleveranciers. De vertraging die Nederland en andere landen binnen de douane-unie oplopen worden zoveel mogelijk opgevangen door goede afspraken tussen de Europese Commissie en de lidstaten. In Nederland gaat het om aanpassingen aan Invoerprocessen in het nieuwe aangiftesysteem voor de Douane (DMS), aanpassingen aan

⁴ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 69.

het systeem voor het binnenbrengen van goederen in de Unie (ICS2) en de ontwikkeling van het nieuwe systeem voor de behandeling van vervoersaangiften voor goederen die binnen de EU worden vervoerd onder douanetoezicht (NCTS). In overleg met de Europese Commissie is uitstel («derogatie») van maximaal een jaar aangevraagd. Het bedrijfsleven dat internationaal werkt, heeft er last van dat lidstaten verschillende deadlines hanteren voor diverse projecten door de verschillende snelheden in automatisering bij de lidstaten. Daarom heeft Nederland gevraagd of DG TAXUD kan zorgen voor een nieuwe planning voor de hele douane-unie, binnen de deadline van 2025. Een concept hiervan is onderwerp van bespreking tussen Commissie en lidstaten.

J. IT voor implementatie van de Horizontale accijnsrichtlijn

Bij brief van 1 juni jl.⁵ is uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van de vertraging van de invoering van de Horizontale accijnsrichtlijn 2020/262 in Nederland. Daarbij is specifiek in gegaan op de werking van de tijdelijke oplossingen en de datum waarop de definitieve aanpassing van de systemen is afgerond. In deze brief is aangegeven dat uiterlijk per 1 oktober 2023 de definitieve oplossing beschikbaar zou zijn. De tijdelijke oplossingen functioneerden naar wens en inmiddels is duidelijk dat de systemen in Nederland reeds vanaf 14 juli 2023 de huidige papieren procedures, voor het vervoer tussen lidstaten van accijnsgoederen waar al accijns over is voldaan, zullen vervangen. Op dat moment worden de tijdelijke oplossingen beëindigd. De tijdelijke lastenverzwaring voor het bedrijfsleven is beperkt gebleven.

K. Interne beheersing Grote Geldstroom

De Auditdienst Rijk en de Algemene Rekenkamer hebben over 2022 gerapporteerd dat het beheer van de processen interne beheersing en externe verantwoording onvoldoende is en gekwalificeerd als een onvolkomenheid. Het versterken van de interne beheersing van de geldstromen krijgt daarom in 2023 en 2024 extra prioriteit en de Douane neemt aanvullende maatregelen en initiatieven om hieraan invulling te geven. Aan de hand van de bevindingen die hebben geleid tot de onvolkomenheid, analyseert de Douane op dit moment alle lopende initiatieven op het gebied van de interne beheersing van de grote geldstromen. Deze analyse levert mogelijk aanvullende maatregelen en/of herprioritering van bestaande maatregelen op. Verder zijn op basis van de evaluatie van de audits acties benoemd en direct in uitvoering genomen om de interne beheersing met quick wins te versterken. De eerste resultaten worden in de loop van het derde kwartaal verwacht. De verbetering van de interne beheersing op de Grote Geldstromen moet voor eind 2024 leiden tot een Financieel In Control Statement voor het proces van heffen tot afdragen.

Op het gebied van automatisering zijn ook stappen gezet. Sinds december 2022 werkt de Douane met een geautomatiseerde afdrachtstaat. Vrijwel alle heffings- en inningssystemen van de Douane zijn aangesloten op de overdrachtsadministratie. De afdracht van de traditionele eigen middelen aan de Europese Unie verloopt inmiddels volledig geautomatiseerd. In juni 2023 is de ADR begonnen met haar audit op de geautomatiseerde afdrachtstaat om zodoende de werking te beoordelen.

⁵ Zie Kamerstuk 35 918 nr. 15.

Belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van het Jaarplan Douane 2023

Het Jaarplan Douane 2023 geeft inzicht in de uitdagingen waar de Douane voor staat en hoe de Douane daar mee omgaat. Hieronder leest u de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van dit jaarplan. De overkoepelende ambitie is dat de Douane tot de beste douanediensten ter wereld blijft behoren. Om dit te realiseren is een strategie ontwikkeld waarbij de Douane zich richt op drie concrete doelen. Het eerste doel is één professionele en integere Douane. Dit houdt in dat de Douane wendbaar en integer wil zijn, met een evenwichtig personeelsbestand. Het tweede doel is het realiseren van slimme handhaving, soepele logistiek. Burgers en bedrijven krijgen een passende mate van toezicht, die past bij hun gedrag. Het derde doel is een data-gedreven Douane organisatie. Hiermee wordt bedoeld dat de Douane handhavingsbeslissingen neemt op een transparante wijze, aan de hand van analyses van feitelijke data en met behulp van algoritmen die risico's kunnen voorspellen.

1. Eén professionele en integere Douane

Vakmanschap behouden en versterken

- De Douane heeft ook de komende jaren te maken met een forse wervingsinspanning. Voor 2023 is de wervingsbehoefte van de Douane ingeschat op 700 tot 800 posities. Over de eerste vier maanden zijn 430 vacatures opengesteld. Dat is aanzienlijk meer dan de verwachte 250. De effecten van deze werving zullen echter pas op een later moment zichtbaar zijn.
- De externe instroom over de eerste vier maanden bedroeg 187,4 fte's. 151,4 fte's stroomden uit in deze periode. Hiervan maakten 32 fte's gebruik van de Regeling Vervroegde Uittreding.
- Omdat de formatie 2023 ten opzichte van 2022 fors is gestegen (van 6.074 naar 6.347 fte's), is de onderbezetting toegenomen. Eind april kwam deze uit op 533 fte's.
- Gezien de grote wervingsopgave, ging in februari van dit jaar de campagne van start om het werkgeversmerk van de Douane te versterken. De campagne volgt uit de arbeidsmarktstrategie. Nu komt de focus te liggen op het benaderen van specifieke doelgroepen.
- Het Douane Stage- en Traineebureau (DST) is begin 2023 ingericht en de dienstverlening wordt verder uitgebreid. In de afgelopen periode is het aantal stagiaires verdubbeld. De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven heeft alle regiokantoren opgenomen als erkende stageplaatsen.
- Verder zet de Douane in op meer maatwerk mogelijkheden binnen de startopleiding en is de startopleiding verbeterd, met als doel een snellere inzetbaarheid op de werkplek, zonder de kwaliteit uit het oog te verliezen. Op dit moment leidt de Shared Service Organisatie Organisatie en Personeel (SSO O&P) van de Belastingdienst in samenwerking met docenten en praktijkbegeleiders 531 medewerkers op vanuit de Douane in startopleidingen.
- Het instrument exitmonitor is onlangs uitgezet en de eerste resultaten worden binnenkort verwacht. Het doel van deze monitor is om te leren van ervaringen van medewerkers die de Douane verlaten.
- De Douane wil een inclusieve organisatie zijn met divers samengestelde teams, waar medewerkers in een prettige en veilige omgeving kunnen werken. In de eerste maanden van 2023 zijn workshops Inclusief Leiderschap voor managers ontwikkeld en georganiseerd en is een pilot Inclusieve Samenwerking opgezet. Ook zijn artikelen, een podcast en filmpjes gepubliceerd op het intranet van de Douane om de bewustwording te stimuleren en levert de Douane departementaal en

interdepartementaal bijdragen aan de ontwikkeling van producten, zoals voor de Diversity Week en het beleid VN-Verdrag Handicap.

Integriteit

- Met de Verbeteragenda Integriteit «vertrouwd vooruit» (2021–2025) wil de Douane bereiken dat iedereen die bij de Douane werkt optimaal is toegerust om integer te handelen en maximaal weerbaar is tegen integriteitsrisico's en ongewenste beïnvloeding van buitenaf. Versterkte screening kan helpen om Douanemedewerkers beter te beschermen. De Douane evalueert in het derde kwartaal de invoering van de VOG-Politiegegevens. Vervolgens wil de Douane periodieke screening (en de doelgroep hiervoor) uitbreiden. De doelgroep hiervoor dient samen met de vakbonden bepaald te worden.
- De Douane richt een Bureau Veiligheid en Integriteit (BV&I) op met als doel de veiligheid en integriteit van de Douane en haar medewerkers te bevorderen en zorg te dragen voor de borging ervan. De formalisering van het organisatieplan (O&F rapport) is gereed.
- In het project Verminderen individuele kwetsbaarheid werkt de Douane aan kleine, praktische aanpassingen die het werk van de medewerkers van de Douane veiliger maken. Een voorbeeld van een aanpassing die in 2023 is gerealiseerd, is de herkenbaarheid van geüniformeerde Fysiek Toezicht-medewerkers tijdens hun werk. Deze herkenbaarheid kan in sommige situaties een veiligheidsrisico opleveren. Van alle oplossingen voldeed het idee voor een buff (multifunctionele sjaal) het beste aan de wensen. Een buff zorgt voor een volledige onherkenbaarheid door bedekking van de neus, mond en het haar.
- Er is, met het oog op integriteit, een impactanalyse uitgevoerd naar de wenselijke aanpassingen in belangrijke douanesystemen. Momenteel ontwikkelt en implementeert de Douane mitigerende maatregelen in het proces, de organisatie en de systemen om integriteitsrisico's te beperken. Daarnaast is een plan van aanpak gemaakt voor het vervolg (het aanpassen van andere douaneprocessen en systemen).
- De Douane ontwikkelt een werkwijze om datastromen te monitoren op atypische patronen. Dit heeft als doel om in een vroeg stadium eventuele risico's en kwetsbaarheden te herkennen. Potentieel misbruik kan zo worden voorkomen. In de eerste maanden van 2023 is gestart met het opstellen van een Proof of Concept (POC). Verwachte oplevering is in de zomer van 2023, waarna met een proeftuin gestart wordt.
- Met de recent ontwikkelde training *Bescherming tegen benadering* wil de Douane medewerkers bewuster maken van de risico's die het werken bij de Douane met zich meebrengt in de vorm van criminele benadering. In de training is aandacht voor mogelijke vormen van benadering, verschillende casussen en waargebeurde verhalen. Medewerkers leren wat te doen in zulke situaties en waar zij meldingen kunnen doen.
- Het kwetsbaarheidengesprek is een maatregel om bewustwording over integriteitsrisico's een prominente plaats te geven in het werving- en selectiegesprek. In een pilotperiode van oktober 2022 tot en met 30 maart 2023 is het kwetsbaarheidengesprek toegevoegd aan de selectiegesprekken. De Douane evalueert deze pilot, terwijl de werkwijze blijft doorlopen. Aan de hand van de evaluatie stelt de Douane een vervolgaanpak op.

2. Slimme handhaving, soepele logistiek

- Het douaneattachénetwerk van de Douane levert een waardevolle bijdrage om internationale samenwerking te bevorderen. De afspraken tussen douanediensten worden veelal vastgelegd in specifieke

samenwerkingsovereenkomsten. Momenteel voert de Douane gesprekken over de tekst van een samenwerkingsovereenkomst met de douanediens van Panama, Vietnam en Thailand. Daarnaast zijn verkenningen gestart met o.a. Ecuador en Mexico. Daarnaast draagt de Douane bij aan het versterken van de douane-organisaties op Aruba, Curaçao en St. Maarten via het programma «Versterking Grenstoezicht». Zo hebben in de eerste maanden van 2023 diverse Nederlandse douaniers missies uitgevoerd naar deze landen om hun kennis te delen met de collega's aldaar.

- De Douane gaat door met het versterken van de dienstverlening in 2023, in lijn met de in 2022 geactualiseerde visie dienstverlening Douane. Een voorbeeld is het samenvoegen van verschillende telefonische kanalen voor dienstverlening aan burgers en bedrijven in een telefonisch contactcentrum. De afgelopen maanden zijn de telefoniekanalen voor de DouaneTelefoon en aangiftebehandeling samengevoegd en wordt de bereikbaarheid structureel gemonitord. Later dit jaar worden hier resultaten van bekend.
- De Douane levert een bijdrage aan de uitvoering van de Werkagenda publieke dienstverlening. Zo heeft de Tweede Kamer in juni 2023 een eerste «Stand van de Uitvoering Douane»⁶ ontvangen. Hierin zijn signalen van burgers en bedrijven over onze uitvoering opgenomen. Intern is een overleg ingericht om dilemma's uit de uitvoering met betrekking tot de belastingheffing bespreekbaar te maken.
- De Douane en het bedrijfsleven spreken elkaar ook in 2023 regelmatig over het goederenverkeer dat de EU in- en uitgaat. Dat gebeurt in het Overleg Douane Bedrijfsleven (ODB). In het ODB bespreken Douane en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven de douanelogistiek en de douane-afhandeling. Dit kunnen praktische onderwerpen zijn, maar ook meer strategische thema's. Het gaat om zaken als beschikbaarheid van en aanpassingen in IT-systemen, invoeringstermijnen van nieuwe wet- en regelgeving en beïnvloeding van de totstandkoming van nieuwe douanewetgeving. Tijdens de strategische bijeenkomst in februari jl. is in het ODB onder andere de Werkagenda publieke dienstverlening besproken. Daarbij kwam ook de menselijke maat met betrekking tot de fiscale strafbeschikking aan bod. Het doel van het bespreken van dit onderwerp is om de verschillende aspecten van de menselijke maat en het juridische kader te belichten en op die manier wederzijds begrip te realiseren.
- Eind juni zijn in het ODB de resultaten van het Bewijs van Goede Dienst besproken. In samenspraak met het bedrijfsleven zijn aspecten in de dienstverlening vastgesteld die zowel de Douane als het bedrijfsleven belangrijk vinden. Deze aspecten worden jaarlijks gemeten als onderdeel van een breder vragenlijstonderzoek. Het Bewijs van Goede Dienst is als bijlage toegevoegd aan deze Kamerbrief.
- In mijn brief van 22 februari jl.⁷ heb ik u aangegeven dat ik voornemens ben de Algemene douanewet aan te passen. Met deze aanpassing zal worden geregeld dat in het geval van een onjuiste of onvolledige douane-aangifte ook de reguliere navorderingstermijn van drie jaar kan worden toegepast. Conform de huidige nationale wetgeving wordt in bijna alle gevallen waarin sprake is van een onjuiste of onvolledige douaneaangifte tot vijf jaar terug nagevorderd. De reguliere navorderingstermijn van drie jaar, zoals die staat in het Douanewetboek van de Unie, kan zelden tot nooit worden toegepast. Dit levert een onwenselijke situatie op wanneer er wordt nagevorderd terwijl er geen sprake was van een opzettelijke fout in de aangifte. Het streven is om deze maatregel onderdeel te laten zijn van het Belasting-

⁶ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 72.

⁷ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 68.

plan 2024, zodat deze wijziging mogelijk al per 1 januari 2024 inwerking kan treden.

- In de antwoorden op de vragen vanuit het schriftelijk overleg verlengde navorderingstermijn over het wijzigen van de aangifte, heb ik ook aangegeven dat de Douane werkt aan het inpassen van de op 22 december 2022 gewijzigde guidance van de EU in de werkwijze. Per 3 juli a.s. verruimt de Douane dan ook de mogelijkheden voor aangevers om aangiften na het vrijgeven van de goederen te wijzigen. Met deze verruiming krijgt het bedrijfsleven meer mogelijkheden om eventuele fouten in een aangifte te herstellen en de aangifte in overeenstemming met de werkelijkheid te brengen. Zo kan bijvoorbeeld het per ongeluk vermelde gewicht in kilogrammen gewijzigd worden in grammen, of kan het vermelden van een verkeerde valutacode hersteld worden.
- Als gevolg van de enorme groei van het internationale goederenverkeer en door Europese wet- en regelgeving is er voor de Douane fysiek en administratief veel meer te controleren dan een paar jaar geleden. Om zo effectief mogelijk te kunnen omgaan met de beschikbare capaciteit werkt de Douane in 2023 verder aan het concept «gelaagde handhaving». Deze handhavingsaanpak houdt in dat de Douane beter onderscheid kan maken tussen verschillende stromen in het goederenverkeer. Daardoor krijgt elk bedrijf een meer passende mate van toezicht, gebaseerd op de mate van compliance van het bedrijf/de keten. Deze aanpak moet leiden tot minder (en minder ingrijpende) interventies bij bewezen betrouwbare bedrijven en ketens. Op dit moment implementeert de Douane deze aanpak voor het proces invoer. Hiertoe is een steekproefkader voor invoeraangiften ontwikkeld. Dit steekproefkader wordt nu verder afgestemd met relevante partijen en vervolgens zal de Douane dit kader implementeren. Ook zet de Douane in op effectievere en (zo nodig) meer controles bij onbekende bedrijven. Tegelijkertijd experimenteert de Douane op dit moment met drie innovatieve pilots op het gebruik van algoritmen en kunstmatige intelligentie om grote datastromen beter te doorgronden en de handhaving gericht te kunnen inzetten. Om te verkennen welke kaders en instrumenten ontwikkeld moeten worden in het kader internationaal ketengericht toezicht brengt de Douane een eerste logistieke stroom in kaart.
- Door de hoge accijnstarieven is Nederland aantrekkelijk geworden voor internationale accijnsfraude. In de EU zijn de accijnstarieven per lidstaat dusdanig verschillend, dat sommige bedrijven illegaal gaan handelen. Over 2022 heeft het Landelijk Fraude Team Douane (LFTD) teruggekoppeld dat fraude met accijns en verbruiksbelasting steeds vaker voorkomt. Die trend is ook zichtbaar in de eerste vier maanden van 2023. De geconstateerde fraude met accijns bleek in de eerste maanden van 2023 aanzienlijk op de diverse aspecten, zoals onveraccijnsde sigaretten die in Nederland worden gefabriceerd en worden verhandeld. De Douane treft regelmatig niet veraccijnsde waterpijptabak aan in aanzienlijke hoeveelheden en er worden opslaglocaties van tabak en sigaretten aangetroffen. De Douane werkt al samen met de FIOD in het Smoke-team om deze zaken aan te pakken en dit samenwerkingsverband zal verder worden uitgebreid.

3. Data-gedreven organisatie

De Douane ontwikkelt zich naar een data-gedreven organisatie. Dat wil zeggen: een organisatie die handhavingsbeslissingen neemt op een transparante wijze, aan de hand van analyses van feitelijke data en met behulp van algoritmen die risico's kunnen voorspellen. Dit is cruciaal voor het uitvoeren van de douanetaken.

- Om zich verder te ontwikkelen naar een datagedreven organisatie, is de Douane het programma Verbeteren Informatiepositie Douane gestart. Het doel hiervan is dat straks interne en externe data eenvoudig, eenduidig en in samenhang kunnen worden ontsloten. Er is een breed dataplatform ingericht, waarop de Douane data veilig (conform privacywetgeving) kan ontsluiten, verzamelen en analyseren en vervolgens kan verwerken tot dashboards. Door toepassing van algoritmen kan de Douane een kwaliteitsslag maken met de risicobeheersing. De inrichting van het dataplatform staat met een robuuste en veilige koppeling van de Belastingdienst-omgeving, waarin de data wordt verzameld uit bovenal de aangiftes en de cloud-omgeving waarin de data wordt geanalyseerd. Hiervoor is de Douane afhankelijk van de IT van de Belastingdienst. De Douane heeft afspraken gemaakt over de momenten waarop onderdelen van deze koppeling beschikbaar komen. De Douane heeft nu een testomgeving, naar verwachting volgt in deze zomer van 2023 de productieomgeving. Er is gestart met de omzetting van de informatieproducten zoals rapportages en dashboards op het huidige dataplatform naar het nieuwe dataplatform.
- Binnen het programma Douane Informatie Op Orde zijn in de eerste zes maanden van 2023 drie implementatieprojecten afgerond, namelijk DigiDoc Desktop, Analyse Datacatalogus en Kwaliteitsraamwerk IV-functies (KWIV). Verder zijn er drie plannen van aanpak in uitvoering gebracht: Lak tooling, Zoek en vind, en Borging KWIV. Daarnaast vonden er activiteiten plaats ter bevordering van de bewustwording rondom informatiehuishouding, in de vorm van bijeenkomsten en de inzet van animaties met uitleg over het programma en wat de rol is van Douanemedewerkers bij het verwerken van informatie. In april 2023 is de oplevering van het rapport fit/gap Archiefwet geweest, waarin bepaald is wat de verschillen zijn tussen de huidige situatie en de beoogde compliance op de Archiefwet 95 en 21. De verbetervoorstellen worden thans uitgewerkt en in dat kader zal voor september van dit jaar een implementatieplan worden opgeleverd.
- Sinds 2017, toen de Douane een directie was binnen de Belastingdienst, geldt dat standaard alle USB-poorten niet gebruikt kunnen worden. Het beleid bij de Douane is dat gebruik van USB-sticks alleen mogelijk is als er een ontheffing is verleend. Om een ontheffing te krijgen moet de directe leidinggevende toestemming geven. Aanvullend hierop wordt de aanvraag geverifieerd en gecontroleerd door een integrale beveiligingsfunctionaris. De data op de USB-sticks worden versleuteld en voorzien van een pincode die na een aantal foutieve invoeren het apparaat blokkeert. De gegevens op de USB-stick zijn vervolgens niet leesbaar.
USB sticks mogen alleen worden gebruikt als dit strikt noodzakelijk is voor het uitvoeren van de opgedragen taak. Binnen de Douane worden USB-sticks met name gebruikt voor werkzaamheden bij het Douane laboratorium, het scan-team en het team Bijzondere Bijstand. Deze teams gebruiken de USB-sticks voor het opslaan van bijvoorbeeld scanbeelden en foto's voor overdracht aan het OM, politie en FIOD. Er bestaan twee soorten gebruik van USB-sticks, namelijk Lezen en Schrijven, of Alleen lezen. Half mei hadden circa 400 Douanemedewerkers de autorisatie Lezen en Schrijven en circa 95 medewerkers Alleen Lezen. Na een eerste opschoningsactie van het USB-gebruik binnen de Douane volgt dat er 206 ontheffingen voor het schrijven op USB-sticks en 64 ontheffingen voor enkel lezen zijn verleend. Na deze actie brengt de Douane nu per werkproces de risico's in beeld die gepaard gaan met het gebruik van USB sticks. Daarbij wordt ook gekeken naar alternatieven voor USB.
- Het programma Digitale Snelweg Douane heeft als doel om de informatievoorziening van de Douane geschikt te maken voor de groei van de aangiftevolumes. In het eerste spoor Performance test de

Douane op dit moment het aangiftesysteem DMS. Verder wordt de inbedding in de reguliere werkwijze van het testproces uitgevoerd. Dit spoor wordt volgens planning eind 2023 afgerond.

- Het Adviescollege ICT-toetsing heeft Douane aanbevolen om de mogelijkheden van een alternatief systeemplatform voor (delen van) het Douane-applicatielandschap te onderzoeken. In het tweede spoor Innovatie is om deze reden Containerisatie opgepakt. Containerisatie is een nieuwe technologie om applicaties te bouwen, te testen en in gebruik te nemen. Tevens maakt Containerisatie het mogelijk om applicaties op verschillende technische platformen te draaien.
- In het laatste kwartaal van 2022 is de Douane met de Erasmus Universiteit de Proof of Concept System simulatie gestart. Bij systeem simulatie wordt de werkelijkheid nagebootst met een model om zo de effecten op het Douane-IV-landschap beter te kunnen voorspellen. In het eerste kwartaal van 2023 is dit succesvol afgerond. De Douane zal in het derde kwartaal van dit jaar beoordelen of de resultaten voldoende zijn om het systeem ook in productie te nemen.

4. Traditionele Eigen Middelen

In het Commissiedebat over de Douane op 19 januari jl. heb ik toegezegd u in deze Stand van Zakenbrief nader te informeren over traditionele eigen middelen (TEM, oftewel douanerechten) en in het bijzonder in te gaan op de nabetalingen.

De Nederlandse Douane heft en int douanerechten over goederen die via Nederland in de EU worden geïmporteerd. Deze douanerechten worden afgedragen aan de EU ten behoeve van de EU-begroting. Tegenover de afdracht van douanerechten aan de EU staan de inkomsten in de vorm van perceptiekosten. Van de geïnde douanerechten mag Nederland 25% houden.

De afgelopen jaren heeft de Europese Commissie in verschillende gevallen aangegeven dat ze van mening is dat Nederland te weinig TEM heeft afgedragen en dat een nabetaling nodig is. De Europese Commissie beoordeelt individuele invoerdossiers. De precieze reden verschilt dan ook per dossier. Gemene deler is dat Nederland volgens de Europese Commissie niet het volledige bedrag aan douanerechten heeft geheven en/of geïnd bij de onderneming die de goederen via Nederland in het vrije verkeer van de EU heeft gebracht. Indien hiervan sprake is, dient Nederland dit bedrag alsnog af te dragen ten behoeve van de EU-begroting. In gevallen waarin Nederland het niet eens is met de Commissie, is een aantal keer gekozen om te betalen onder voorbehoud. Hiermee stopt de verdere oploop van vertragsrente en start de zogenaamde constructieve dialoog met de Commissie. Alle lidstaten hebben te maken met deze systematiek; ook Nederland heeft er belang bij dat alle lidstaten op een correcte wijze de eigen middelen afdragen. Zo hebben bij de casus Onderwaardering textiel en schoenen vrijwel alle lidstaten te maken met nabetalingen en speelt de discussie rondom zonnepanelen ook in meerdere lidstaten.

Nabetalingen TEM zijn inherent aan het systeem vanwege grijze gebieden in wetgeving, de ex-post beoordeling door de Commissie en de mogelijkheid dat interpretatieverschillen over de regelgeving ontstaan. Daarnaast worden er in de uitvoering onvermijdelijk ook zaken gemist of verlopen zaken niet goed. De Douane werkt langs verschillende lijnen aan het – zo veel mogelijk – voorkomen van nabetalingen TEM en vertragsrente door middel van:

- 1) het versterken van het primaire proces;
- 2) het versterken van de controlfunctie;
- 3) het verbeteren van EU-regelgeving.

Deels zijn dit interne processen, zie hiervoor ook onderdeel J van deze brief, interne beheersing Grote Geldstroom. Deels speelt dit in het Europese domein. Deze lijnen lijken de eerste vruchten af te werpen. In de Terbeschikkingstellingsverordening zijn – mede op aandringen van Nederland – na onderhandelingen binnen de Raad aanpassingen doorgevoerd, waardoor de verdragingsrente minder hoog kan oplopen. Ook heeft Nederland geïntervenieerd bij het Hof van Justitie in een zaak die Tsjechië is gestart tegen de Commissie. Dit houdt in dat Nederland ook een partij is in deze zaak en een standpunt naar voren kan brengen. In deze zaak heeft het Hof van Justitie bepaald dat de hoofdsom onder voorbehoud kan worden afgedragen. Daarmee kan ook de verschuldigde verdragingsrente worden beperkt. Op dit moment intervenueert Nederland in een (andere) zaak van Tsjechië om op die manier meer duidelijkheid te krijgen over een specifiek onderdeel in het proces rondom afdrachten. Over de wens voor meer duidelijkheid wanneer een lidstaat wel en niet goed handelt, is Nederland ook in gesprek met de Commissie. Tot slot wordt met de Commissie gesproken over individuele zaken, waardoor de afronding daarvan kan worden versneld (zie bijvoorbeeld *textiel en schoenen* en *LGO* hieronder). Sommige zaken zijn reeds afgerond en in bepaalde gevallen heeft Nederland minder betaald of het onder voorbehoud betaalde bedrag (deels) teruggekregen.

In de eerste Stand van Zakenbrief Douane 2022 is een tabel met toelichting opgenomen van de omvangrijke dossiers die onder voorbehoud ter beschikking zijn gesteld aan de EU, omdat er een verschil van inzicht is over de verschuldigdheid. Deze tabel is hieronder geüpdatet voor de grootste dossiers.

Dossier	Jaar bericht CIE	Jaar afdracht	Hoofdsom TEM ¹ onder voorbehoud	Hoofdsom TEM ¹ definitief (definitieve rente tussen haakjes)
Zonnepanelen	2019	2020	€ 634,1 mln.	–
Textiel en Schoenen	2021	2021	€ 64,5 mln. ²	–
Voortvarendheid I	2021	2021	€ 79 mln. ³	€ 9,9 mln.
Voortvarendheid II	2021	2022	€ 61,1 mln.	€ 35,8 mln.
LGO-zaak	2012	2019		€ 18,5 mln. (19,3 mln.)

¹ Hoofdsommen TEM zijn netto na aftrek van de ontvangen perceptiekosten (nu 25%), dit is een vergoeding voor de kosten die gemoeid zijn met de heffing en inning van douanerechten;

² Dit bedrag is recent met 83,8 mln. verlaagd dat Nederland terugkrijgt, zie toelichting hieronder.

³ Dit bedrag is met 8,6 mln. verlaagd, zie Tweede stand van zakenbrief (december 2022).

Zonnepanelen

Nederland heeft in 2020 € 634,1 miljoen onder voorbehoud afgedragen aan de EU vanwege een geschil over de verschuldigdheid van antidumping- en compenserende rechten bij de invoer van zonnepanelen verzonden uit Maleisië en Taiwan. De constructieve dialoog met de Commissie over dit dossier loopt nog steeds. Hoewel over de juridische interpretatie van de onderliggende verordeningen geen overeenstemming is, zijn er wel genoeg aanknopingspunten om verder te blijven spreken. Op dit moment concentreert de dialoog zich daarom nog steeds op mogelijke vervolgstappen om de kwestie af te ronden.

Onderwaardering textiel en schoenen

Nederland heeft in 2021 € 148,3 miljoen onder voorbehoud afgedragen aan de EU. Dit was het bedrag waarvan de Commissie aangaf te vermoeden dat het onterecht niet was geïnd en afgedragen door

ingevoerde textiel en schoenen met een te laag aangegeven waarde. De Commissie heeft Nederland op 27 april jl. medegedeeld dat Nederland hiervan € 83,8 miljoen terug krijgt, omdat de periode waarover de Commissie de TEM-verliezen berekent met bijna drie jaar wordt ingekort. De Commissie heeft in dezelfde brief gevraagd of Nederland informatie kan leveren om de legitieme invoer van geringe waarde te identificeren, omdat de Commissie hiervoor ook wil corrigeren. Daar werkt de Douane op dit moment aan. Mogelijk gaat het verschuldigde bedrag dus nog verder naar beneden.

LGO-zaak

In 2012 heeft de Commissie Nederland op grond van het beginsel van loyale samenwerking (artikel 4, lid 3 VEU) financieel aansprakelijk gesteld voor een onjuiste interpretatie van de regels begaan door de (douane)autoriteiten op Curaçao en Aruba.⁸ Hierover is een juridische procedure gevoerd en in oktober 2019 heeft het Hof van Justitie de Commissie in het gelijk gesteld. Nederland heeft daarop de hoofdsom van € 18,5 miljoen (definitief) afgedragen. Aansluitend is de constructieve dialoog gestart over de verdragingsrente.

Gedurende deze dialoog zijn bepaalde uitgangspunten gewijzigd, waardoor Nederland aan de Commissie verzocht heeft een nieuwe (en lagere) renteberekening te maken. Gevolg hiervan was dat de rekening van de verdragingsrente uiteindelijk € 19,3 miljoen bedroeg. Dit bedrag is op 14 maart jl. betaald. Hiermee is de constructieve dialoog afgerond en heeft de Commissie de zaak gesloten.

Tot slot

Deze Stand van Zakenbrief geeft de belangrijkste ontwikkelingen weer. Naast deze ontwikkelingen continueert de Douane haar inzet op de belangrijke maatschappelijke thema's, zoals beschreven in het Jaarplan Douane 2023.

De Staatssecretaris van Financiën,
A. de Vries

⁸ In het EU-recht hebben zij de status van LGO: landen en gebieden overzee.